

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 7 (9)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari.....	7
Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари.....	13
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari.....	19
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish.....	22
Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samaradorlikka ta’siri.....	25
Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO ₂ эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири.....	28
Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши.....	33
Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни.....	38
Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида).....	43
Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili	57
Abdulkakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati.....	60
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish.....	65
Davronova N., Abdulkakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari.....	69
Isafov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agrosurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollari prognozlash.....	73
Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari.....	76
Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования.....	82
Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari.....	86
Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”.....	92
Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘shishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash....	101
Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati.....	108
Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik.....	115
Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari.....	121
Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси.....	125
Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili.....	131
Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish.....	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida).....	143
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlar.....	151
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati.....	157
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri.....	161
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari.....	166
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari.....	171
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari.....	179
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	182
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili....	190
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l.....	198
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	202
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути».....	207
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili.....	216
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar.....	221
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar.....	225
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	229
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar	234
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili.....	238

**TO‘QIMACHILIK SANOATIDA YASHIL INVESTITSİYALAR VA RESURS
SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI**

**«ЗЕЛЕННЫЕ» ИНВЕСТИЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ РЕСУРСНОЙ
ЭФФЕКТИВНОСТИ В ТЕКСТИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

**GREEN INVESTMENTS AND DIRECTIONS FOR INCREASING RESOURCE
EFFICIENCY IN THE TEXTILE INDUSTRY**

Raxmatova Feruza Yusupjanovna

Osiyo Xalqaro universiteti tayanch doktoranti, Buxoro Innovatsiyalar universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya

Maqolada to‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalarning mohiyati, shakllari va resurs samaradorligini oshirishdagi roli tahlil qilingan. Tarmoqning yuqori suv hamda energiya sig‘imi, bo‘yash-pardozlash jarayonlarining ekologik ta’siri kabi muammolar yoritilib, ularni bartaraf etishda yashil investitsiyalarning ustuvor yo‘nalishlari (suvni qayta aylantirish va “nol suyuq oqava” tizimlari, energiya samaradorligi va qayta tiklanuvchi energiya, toza ishlab chiqarish texnologiyalari, ekologik sertifikatlash) asoslab berilgan. Yashil investitsiyalarni rag‘batlantirishning moliyaviy mexanizmlari va davlat qo‘llab-quvvatlash choralari bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: yashil investitsiya, to‘qimachilik sanoati, resurs samaradorligi, suvni qayta ishlash, energiya samaradorligi, ESG, barqaror rivojlanish.

В статье проанализированы сущность и формы зелёных инвестиций в текстильной промышленности, а также их роль в повышении ресурсной эффективности. Раскрыты такие проблемы, как высокая водо- и энергоёмкость отрасли, экологическое воздействие красильно-отделочных процессов, и обоснованы приоритетные направления зелёных инвестиций (системы оборотного водоснабжения и «нулевого жидкого сброса», энергоэффективность и возобновляемая энергия, технологии чистого производства, экологическая сертификация). Разработаны предложения по финансовым механизмам стимулирования зелёных инвестиций и мерам государственной поддержки.

Ключевые слова: зелёные инвестиции, текстильная промышленность, ресурсная эффективность, оборотное водоснабжение, энергоэффективность, ESG, устойчивое развитие.

The article analyses the essence and forms of green investment in the textile industry and its role in improving resource efficiency. Problems such as the high water and energy intensity of the sector and the environmental impact of dyeing and finishing processes are highlighted, and the priority directions of green investment are substantiated (water recirculation and “zero liquid discharge” systems, energy efficiency and renewable energy, cleaner production technologies, and eco-certification). Proposals are developed for financial mechanisms to stimulate green investment and for state support measures.

Keywords: green investment, textile industry, resource efficiency, water recirculation, energy efficiency, ESG, sustainable development.

To‘qimachilik sanoati jahon miqyosida eng ko‘p suv va energiya iste’mol qiluvchi sanoat tarmoqlaridan biridir. Xalqaro tadqiqotlarga ko‘ra, moda va to‘qimachilik sanoati har yili taxminan 93 milliard kubometr suv iste’mol qiladi, bu global chuchuk suv resurslarining qariyb 4 foiziga teng. To‘qimachilik mahsulotini ho‘l qayta ishlash (yuvishtirish, oqartirish, bo‘yash, pardozlash) jarayonlari tarmoqdagi suv ifloslanishining 70–80 foiziga sabab bo‘ladi, bo‘yash jarayoni esa jahonda suvni eng

ko‘p ifloslantiruvchi ikkinchi manba hisoblanadi. Bu holat tarmoqqa investitsiya yo‘naltirishda ekologik mezonlarni hisobga olishni — ya‘ni yashil investitsiyalarni — birinchi o‘ringa olib chiqadi.

O‘zbekistonda to‘qimachilik sanoatining jadal o‘ssishi (2024-yilda 10,7 foizga oshgan) [7] resurslardan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlikni ta‘minlash zaruratini yanada kuchaytirmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4477-son qarori bilan tasdiqlangan “yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” energiya samaradorligini oshirish va tabiiy resurslarni oqilona iste‘mol qilishni ustuvor vazifa sifatida belgilaydi [1]. Shu boisdan to‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalarning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash dolzarb masala hisoblanadi.

Yashil investitsiya tushunchasi yashil iqtisodiyot nazariyasi doirasida shakllangan. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhit dasturi (UNEP) “Yashil iqtisodiyot sari” hisobotida yashil investitsiyalarni atrof-muhitga salbiy ta‘sirni kamaytiradigan va resurs samaradorligini oshiradigan kapital qo‘yilmalar sifatida talqin etadi [3]. Global barqaror investitsiyalar alyansi (GSIA) ma‘lumotlari ESG (ekologik, ijtimoiy va boshqaruv) mezonlariga asoslangan investitsiyalarning jahonda barqaror o‘tib borayotganini ko‘rsatadi [6]. Ellen MacArthur jamg‘armasining tadqiqotlarida to‘qimachilik tarmog‘ini barqaror asosga o‘tkazish zarurati alohida ta‘kidlanadi [5].

O‘zbek olimlari A.Vaxabov va Sh.Xajibakiyevlarning ishlarida yashil iqtisodiyotga o‘tishning moliyaviy jihatlari va barqaror o‘ssishni ta‘minlash masalalari ko‘rib chiqilgan [4]. Biroq to‘qimachilik tarmog‘i misolida yashil investitsiyalarning ustuvor yo‘nalishlari va kutilayotgan samarasini tizimli tahlil qilishga e‘tibor hali yetarli emas. Mazkur maqola ushbu yo‘nalishni rivojlantirishga qaratilgan.

Tadqiqotda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv hamda statistik ma‘lumotlarni umumlashtirish usullari qo‘llanildi. Yashil investitsiyalarning shakllari va ustuvor yo‘nalishlari tarkibiy elementlarga ajratilgan holda tahlil qilindi.

Yashil investitsiya — bu atrof-muhitni muhofaza qilish, resurs va energiya samaradorligini oshirish hamda chiqindilarni kamaytirishga yo‘naltirilgan kapital qo‘yilmalardir. To‘qimachilik sanoatida uning asosiy moliyaviy shakllari quyidagilardan iborat: yashil kreditlar, yashil obligatsiyalar, ESG-investitsiyalar va davlat-xususiy sheriklik mablag‘lari. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalarning ustuvor yo‘nalishlari va kutilayotgan samarasi 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval

To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalarning ustuvor yo‘nalishlari

Yo‘nalish	Investitsiya obyekti	Kutilayotgan samara
Suvni boshqarish	Suvni qayta aylantirish, “nol suyuq oqava” (ZLD) tizimlari	Suv sarfi va oqava ifloslanishining keskin kamayishi
Energiya samaradorligi	Energiya tejavchi uskunalar, issiqlikni rekuperatsiya qilish	Energiya xarajatlari va CO ₂ chiqindilarining kamayishi
Qayta tiklanuvchi energiya	Quyosh panellari, biomassa qozonlari	An‘anaviy energiyaga bog‘liqlikning pasayishi
Toza ishlab chiqarish	Kam suvli va kam kimyoviy bo‘yash texnologiyalari	Kimyoviy moddalar sarfi va zararli chiqindilarning kamayishi
Ekologik sertifikatlash	OEKO-TEX, GOTS, ISO 14001 sertifikatlari	Eksport raqobatbardoshligi va bozor ulushining oshishi

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, yashil investitsiyalar nafaqat ekologik yukni kamaytiradi, balki uzoq muddatli istiqbolda korxona xarajatlarini optimallashtiradi va eksport bozorlaridagi ekologik talablarga javob berish orqali raqobatbardoshlikni oshiradi. Xalqaro bozorlarda, xususan Yevropa

Ittifoqida, to‘qimachilik mahsulotlariga nisbatan ekologik talablar kuchaymoqda; bu esa yashil investitsiyalarni strategik zaruratga aylantiradi.

O‘zbekistonda yashil investitsiyalarni rag‘batlantirish uchun davlat tomonidan imtiyozli moliyalashtirish liniyalari, soliq-bojxona imtiyozlari hamda ekologik sertifikatlashni qo‘llab-quvvatlash choralari muhim ahamiyatga ega. Bunday choralar to‘qimachilik korxonalarini resurs tejovchi texnologiyalarga investitsiya kiritishga rag‘batlantiradi.

Yashil moliyalashtirishning asosiy instrumentlari orasida yashil kreditlar va yashil obligatsiyalar alohida ajralib turadi. Yashil kreditlar resurs tejovchi va ekologik toza loyihalarni imtiyozli foiz stavkalarida moliyalashtirishga imkon beradi, yashil obligatsiyalar esa yirik infratuzilma loyihalari uchun uzoq muddatli mablag‘ jalb etish vositasi sifatida xizmat qiladi. ESG-mezonlariga asoslangan investitsiyalarning jahonda kengayib borishi to‘qimachilik korxonalari uchun xalqaro kapital bozorlaridan mablag‘ jalb etishning yangi imkoniyatlarini ochadi [6].

Yashil investitsiyalarni amalga oshirish yo‘lida bir qator cheklovlar mavjud. Resurs tejovchi texnologiyalarga dastlabki kapital qo‘yilmalar yuqori bo‘lib, ularning o‘zini oqlash muddati nisbatan uzoq. Shuningdek, korxonalarda ekologik hisobot va ESG-baholash tizimining hali to‘liq shakllanmagani investorlar uchun axborot assimetriasini keltirib chiqaradi. Biroq uzoq muddatli istiqbolda suv va energiya sarfining kamayishi natijasida tejaladigan mablag‘lar hamda eksport bozorlarida ortib boruvchi raqobatbardoshlik bu xarajatlarni qoplaydi. Xarajat-naf tahlili ko‘rsatishicha, yashil investitsiyalarning iqtisodiy samarasi ko‘p hollarda ekologik samaradan kam emas.

To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalarni jadallashtirishda davlatning roli hal qiluvchi ahamiyatga ega. Imtiyozli moliyalashtirish liniyalari, sertifikatlash xarajatlarini subsidiyalash va soliq rag‘batlari investitsion muhitni yaxshilaydi. Bundan tashqari, ekologik standartlarni bosqichma-bosqich kuchaytirish korxonalarni toza ishlab chiqarish texnologiyalariga o‘tishga undaydi. Davlat qo‘llab-quvvatlash choralarining bozor mexanizmlari bilan uyg‘unligi tarmoqda yashil investitsiyalar oqimini barqaror oshirishning samarali yo‘li hisoblanadi.

To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar resurs samaradorligini oshirish va barqaror rivojlanishni ta‘minlashning kalit omilidir. Quyidagi takliflar ishlab chiqildi: birinchidan, yashil kredit va obligatsiya bozorini rivojlantirish; ikkinchidan, suvni qayta ishlash va energiya samaradorligi loyihalariga imtiyozli moliyalashtirish ajratish; uchinchidan, ekologik sertifikatlash xarajatlarini qisman subsidiyalash; to‘rtinchidan, ESG-hisobot tizimini bosqichma-bosqich joriy etish. Ushbu chora-tadbirlar “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining yashil iqtisodiyotga o‘tish vazifalariga muvofiq keladi va tarmoqning eksport salohiyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktyabrdagi “2019–2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-158-son Farmoni. – lex.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158-sonli Farmoni. – lex.uz.
3. UNEP. Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. – Nairobi: UNEP, 2011.
4. Vaxabov A.V., Xajibakiyev Sh.X. va boshqalar. Yashil iqtisodiyot: Darslik. – Toshkent: “Universitet”, 2020. – 262 b.
5. Ellen MacArthur Foundation. A new textiles economy: Redesigning fashion’s future. – 2017.
6. Global Sustainable Investment Alliance (GSIA). Global Sustainable Investment Review. – 2023.
7. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari. – stat.uz.